

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ตลาดสดเป็นศูนย์กลางของชุมชนมานาน เป็นสถานที่ชุมนุมซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่สำคัญของคนไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สินค้าส่วนใหญ่ที่ผลิตในตลาดเป็นสินค้าประเภทอาหารสด ทั้งเนื้อสัตว์ อาหารทะเล ผักสด และผลไม้ แหล่งรวมของการจำหน่ายสินค้าหลากหลายชนิด ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสภาพของชุมชนและการดำรงชีวิตของคนในชุมชนหรือสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปมากเพียงใดก็ตาม ตลาดก็ยังคงความสำคัญไว้ไม่เสื่อมคลาย (สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม. 2544 : 1) และการดำเนินชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ในปัจจุบันก็ยังนิยมซื้อวัตถุดิบจากตลาดสดมาเพื่อประกอบอาหารบริโภคในครัวเรือน หรือแม้แต่การบริโภคอาหารนอกบ้าน ทั้งจากร้านค้า ภัตตาคาร ร้านอาหารริมถนน หรืออาหารปรุงสำเร็จ เจ้าของผู้ประกอบการต่างนิยมซื้อวัตถุดิบจากตลาดสดเช่นกัน จึงเห็นได้ว่าตลาดสดเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญยิ่งในชีวิตประจำวันของประชาชนโดยทั่วไป (สิทธิชัย มุ่งดี, สมกานต์ ทองเกลี้ยง และวารภรณ์ ถาวรพงษ์. 2547 : 1)

ตลาดมีการพัฒนามายาวนานเริ่มจากเป็นตลาดนัดวางขายแบกกับดินจนกลายเป็นตลาดที่มีโครงสร้างที่แข็งแรงและพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ การพัฒนาตลาดสดจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของกรมอนามัย พัฒนาการตลาดให้ทันกับยุคสมัย จึงมุ่งไปสู่เป้าหมายการเป็นตลาดสดที่ดี มีคุณภาพ พัฒนาตลาดสดให้ได้มาตรฐานตามกฎกระทรวงสาธารณสุข เพื่อพัฒนาให้ตลาดสดอยู่รอดในภาวะที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบัน (วารภรณ์ จิวชัยศักดิ์. 2556. เว็บไซต์) โดยการยกระดับมาตรฐานตลาดสดน่าซื้อ หรือตั้งเป้าหมายมีตลาดสดผ่านเกณฑ์มาตรฐานครบทุกจังหวัดทั่วประเทศ ภายใต้โครงการ ตลาดนัดน่าซื้อ กรมอนามัยจึงได้ร่วมมือกับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ เพื่อจัดเก็บข้อมูลด้านการจัดการและสุขลักษณะการออกใบอนุญาตของตลาดนัดและนำมาวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพตลาดนัดให้ได้มาตรฐาน และสุ่มตรวจสอบคุณภาพอาหารที่วางจำหน่าย เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค ในการป้องกันโรคและรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคต (นฤมล อุดมพร. 2556 : เว็บไซต์)

เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพอใจที่จะมาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น จากพฤติกรรมของผู้บริโภคได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ความสะดวกสบายมากขึ้น ประกอบกับกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจค้าปลีกที่มีทั้งการลดราคา การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่สร้างความสะดวกสบายให้กับผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ส่งผลให้พ่อค้าแม่ค้าในตลาดต้องมีการปรับตัวให้ทันกับผู้บริโภค จากสภาพทางกายภาพที่มีส่วนของตลาดสดแบบวิถีไทย มาเป็นกลยุทธ์การแข่งขันและนำวิธีการจัดการ 7's แมคคินซี ที่ได้รับความนิยมแพร่หลายอย่างมาก มาวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กร นำมาพัฒนาตลาดสดกำหนดจุดหมายขององค์กร คำนึงร่วมกันภายในองค์กร เพื่อการเปลี่ยนแปลงโครงการที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้าง กลยุทธ์ ระบบ บุคลากร การจัดการบุคลากรเข้าทำงาน ทักษะ และค่านิยมร่วม คือ ความมีประสิทธิภาพขององค์กรจะเกิดขึ้นจากความเกี่ยวพันระหว่างกันของปัจจัยหลายอย่าง (Drummond, & Ensor. 2004 : 162)

ปัจจุบันการจัดการตลาดสดมหาสารคามไม่ได้มาตรฐาน เพราะสภาพของตลาดเกิดจากหลายปัจจัย เช่น มีน้ำขังแฉะแฉะ การจัดวางสินค้าไม่เป็นระเบียบ วางสินค้ากีดขวางการจราจรสภาพภายในตลาดมีกลิ่นเหม็น ผู้ขายสินค้าประเภทอาหารวางจำหน่ายที่พื้นอาหารมีสารปนเปื้อน นอกจากนี้ตลาดสดยังถูกแย่งยอดขายไปกว่าครึ่งจากธุรกิจต่างชาติที่เข้ามาแย่งส่วนแบ่งของตลาดรวมทั้งตลาดนัดซึ่งมีทั้งอาหารสด อาหารปรุงสำเร็จรูปและสินค้าโชว์ห่วย จำหน่ายในราคาและคุณภาพไม่แตกต่างกัน ตลาดสดเทศบาลเมืองมหาสารคามเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่กำลังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยเรื่อง ปัจจัยการจัดการ 7's แมคคินซี ที่มีผลต่อการเป็นตลาดสดนำชื่อของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปพัฒนา ปรับปรุงตลาดสดเทศบาลเมืองมหาสารคามให้เป็นตลาดสดนำชื่อ ตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขและเป็นที่ยอมรับของประชาชนที่มาใช้บริการ อีกทั้งเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีในการบริหารจัดการและพัฒนาตลาดสดให้มีสภาพที่ดีแก่ประชาชนที่มาใช้บริการทุกคนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการจัดการ 7's แมคคินซี ของตลาดสดเทศบาลเมืองมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นตลาดสดนำชื่อของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

3. เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการ 7's แมคคินซี ที่มีผลต่อการเป็นตลาดสดนำซื้อ
ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

4. ข้อเสนอแนะ

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยการจัดการ 7's
แมคคินซี ที่มีผลต่อการเป็นตลาดสดนำซื้อของเทศบาลเมืองมหาสารคามในเชิงบวก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาของกรวิจัยไว้ ดังนี้

1.1 ศึกษาทฤษฎีการจัดการตามแนวคิดของ แมคคินซี ที่ว่าด้วย
ปัจจัยการจัดการ 7's แมคคินซี ประกอบด้วย ด้าน โครงสร้าง ด้านกลยุทธ์ ด้านระบบ ด้าน
รูปแบบ ด้านการจัดการบุคลากรเข้าทำงาน ด้านทักษะ และด้านค่านิยมร่วม (Drummond, &
Ensor, 2004 : 123)

1.2 ศึกษาเกณฑ์มาตรฐานตลาดสดนำซื้อ ตามเกณฑ์มาตรฐาน
กระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัยและ ด้าน
การคุ้มครองผู้บริโภค (รัชนิดา คำมา และคณะ. 2550 : 5)

2. ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ของการวิจัย ดังนี้

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการค้า ในตลาดสดเทศบาลเมือง
มหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีแผงจำหน่ายสินค้า จำนวน 752 คน
(เทศบาลเมืองมหาสารคาม. 2556 : เว็บไซต์)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการค้า ในตลาดสดเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 262 คน ได้คำนวณจากสูตรยามาเน่ (Yamane. 1973 : 727)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้ประกอบการค้า ในตลาดสดเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

4. ขอบเขตระยะเวลา

ผู้วิจัยเริ่มทำการวิจัยกำหนดระยะเวลารวม 1 ปี โดยเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2555 ถึง 22 สิงหาคม 2556

5. ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

5.1 ตัวแปรอิสระ

5.1.1 ปัจจัยการจัดการ 7's แมคคินซี่

- 1) ด้านโครงสร้าง
- 2) ด้านกลยุทธ์
- 3) ด้านระบบ
- 4) ด้านรูปแบบ
- 5) การจัดบุคคลเข้าทำงาน
- 6) ด้านทักษะ
- 7) ด้านค่านิยมร่วม

5.2 ตัวแปรตาม

5.1.2 ตลาดสดนำซื้อ

- 1) ด้านสุขภาพาสสิ่งแวดล้อม
- 2) ด้านความปลอดภัย
- 3) ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ให้คำนิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

ตลาดสด หมายถึง ตลาดสดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ภายใต้การบริหารงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ปัจจัยการจัดการ 7's แมคคินซี หมายถึง กระบวนการ หรือรูปแบบจำลอง เพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง โครงสร้าง กลยุทธ์ ระบบ รูปแบบ การจัดการบุคลากรเข้าทำงาน ทักษะ และค่านิยมร่วม แนวคิด คือ ความมีประสิทธิภาพขององค์กรจะเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกันของปัจจัย ที่ประกอบด้วย

1. ด้านโครงสร้าง หมายถึง โครงสร้างอาคารและพื้นที่ตลาดมีความมั่นคง แข็งแรง วัสดุที่ใช้ทำแผงขายสินค้าทำความสะอาดง่าย ไม่เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์พาหนะนำโรค บริเวณโดยรอบไม่มีน้ำขังและขยะ ทางเดินมีความกว้างเพียงพอ สะดวกและ แยกห้อง ส้วมชาย-หญิง

2. ด้านกลยุทธ์ หมายถึง การบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้มีส่วนร่วมในการบริหารและมีการให้ความรู้กับผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง มีการตรวจสอบมาตรฐานราคาสินค้าและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สวยงาม

3. ด้านระบบ หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม มีการวางแผนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และจัดตั้งระบบการทำงาน อย่างเหมาะสม และสร้างความสามัคคีในการทำงาน

4. ด้านรูปแบบ หมายถึง คณะกรรมการหรือมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด รับผิดชอบ กำกับ ดูแล คຸ້ມครองผู้บริโภค และให้ความรู้เกี่ยวกับสุขอนามัย ความปลอดภัยแก่ผู้ประกอบการ และประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพของอาหารและสิ่งแวดล้อมในตลาดสด

5. ด้านการจัดการบุคคลเข้าทำงาน หมายถึง การวางแผนหรือพฤติกรรมในการบริหารงานของนายกเทศมนตรี เจ้าหน้าที่เทศบาล สาธารณสุขจังหวัด และผู้ปฏิบัติงาน จัดพนักงานเข้าทำงานตาม ความรู้ ความถนัดความสามารถ และความชำนาญของแต่ละบุคคล

6. ด้านทักษะ หมายถึง ผู้บริหารและบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและความชำนาญ ทักษะด้านงานอาชีพ ที่จะทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ได้ ตามหน้าที่ และลักษณะงานที่รับผิดชอบ

7. ด้านค่านิยมร่วม หมายถึง ค่านิยมและบรรทัดฐานที่ยึดถือร่วมกันของสมาชิกชมรมตลาดสดเทศบาลเมืองมหาสารคามและผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน และวิธีการปฏิบัติของบุคลากรและผู้บริหารภายในตลาดสดเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ตลาดสดนำซื้อ หมายถึง ตลาดสดที่จะได้รับป้ายรับรองมาตรฐานตลาดสดนำซื้อจากกรมอนามัยและกระทรวงสาธารณสุข โดยตลาดที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตลาดสดนำซื้อ จะได้รับป้ายรับรองมาตรฐาน ประกอบด้วย

1. ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม หมายถึง สุขลักษณะทั่วไปของตลาด การจัดการขยะมูลฝอย การจัดการน้ำดื่ม น้ำใช้ การจัดการน้ำเสีย การจัดการสิ่งปฏิกูล การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกัน ควบคุมสัตว์แมลงนำโรค ผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาดต้องมีสุขลักษณะวิชาส่วนบุคคลที่ดี

2. ด้านความปลอดภัย หมายถึง ความปลอดภัยของสินค้าที่จำหน่ายต้องปลอดภัยจากสารปนเปื้อน 6 ชนิด ได้แก่ สารบอแรกซ์ ฟอรัมาลิน สารฟอกขาว สารกันรา ยาฆ่าแมลง และสารเร่งเนื้อแดง ตรวจสอบไม่พบสารบอแรกซ์ (ผงกรอบ) ตรวจสอบไม่พบสารฟอรัมาลิน (น้ำยาของศพ) ตรวจสอบไม่พบสารไฮโดรซัลไฟด์ (สารฟอกขาว) ตรวจสอบไม่พบสารซาลิซิลิก (สารกันรา) ตรวจสอบพบสารตกค้างยาฆ่าแมลง ไม่เกินร้อยละ 50 ของปริมาณสารพิษที่ยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ในร่างกาย ตรวจสอบไม่พบสารชาลบูทามอล (สารเร่งเนื้อแดง)

3. ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค หมายถึง การคุ้มครองผู้บริโภคให้ปลอดภัยในด้านโภชนาการ และสุขลักษณะ/สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม

ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ประกอบการค้าในตลาดสดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ผู้ที่มีแผงจำหน่ายสินค้าเป็นประจำและเป็นผู้มีสิทธิครอบครองแผงจำหน่ายสินค้า และผู้ประกอบการที่ยังไม่มีแผงจำหน่ายสินค้า ทั้งหมดนี้คือผู้ประกอบการในตลาดสดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำหน่ายสินค้าทำการประกอบการค้าในปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัจจัยการจัดการ 7's แมคคินซี ของตลาดสดนำซื้อของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการทำงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ
2. เทศบาลเมืองมหาสารคามมีข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นตลาดสดนำซื้อ ตามตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข
3. เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง นักวิจัยเพื่อศึกษาต่อในอนาคตต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY